

KONYA İLİ ÖRNEĞİNDE ÇOCUK SUÇLULUĞU ÜZERİNE KRİMİNOLOJİK BİR İNCELEME[#]

İbrahim Keş*

Yasin Yılmaz**

Özet

Sapma, suç ve bunların toplumsal yansımaları hayatımızda ağırlık dereceleri hissedilir şekilde karşımıza çıkan olgulardır. Özellikle aile yapısında meydana gelen değişimler ile suç -özelde çocuk suçluluğu- tartışılması ve üzerinde dikkatle çalışılması gereken bir konudur. Çocuk ve aile toplumun temel taşları olup buralarda meydana gelen ufak bir kırılma toplumun tamamına yayılmaktadır. Bu bağlamda kriminolojik bir perspektiften sapma, suç ve suça sürüklenen çocuk kavramları ile çocuk suçluluğuna ilişkin teoriler incelenmiş, istatistikî veriler ile aile yapıları ve suç arasındaki bağlantılar Konya özelinde 2017 verileri dikkate alınarak değerlendirilmiştir. Araştırma Konya'nın bulunduğu coğrafi konumu, toplumsal yapısı dikkate alınarak hazırlanmıştır. Suça sürüklenmiş çocukların aile yapısı incelenmiş, bunun suçluluğa etkisi tartışılmış ve sonuç bölümünde 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nun uygulamasına dair önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: kriminoloji, çocuk, suç, çocuk suçluluğu, suç sosyolojisi

A CRIMINOLOGICAL STUDY ON CHILDREN'S CRIMINAL IN THE CASE OF KONYA

Abstract

Deviations, crime and their social reflections are the phenomena that can be felt in our lives. In particular, changes in the family structure and crime -in particular juvenile delinquency- are a matter of discussion and need to be studied carefully. Children and family are the cornerstones of the society and a small break in these areas is spreading throughout the society. In this context, a criminological perspective; the concepts of deviation, crime and juvenile delinquency and the theories of juvenile delinquency and the links between the family and the crime were evaluated by considering the data of 2017 in Konya. The geographical location of the research, Konya, was chosen considering the social structure. The family structure of the children who

[#] **Yayın Kuruluna Ulaştığı Tarih:** 26.05.2019

Makale Kabul Tarihi: 26.06.2019

^{*} Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyoloji Yüksek Lisans Öğrencisi, e-mail: ibrahimkes@gmail.com, Orcid ID: 0000-0002-0892-0704

^{**} Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Arş. Gör., e-mail: yasinyilmaz@erbakan.edu.tr, Orcid ID: 0000-0002-3742-8743

were brought to crime, its effect on guilt discussed and suggestions on the implementation of the Child Protection Law were made in the conclusion section.

Keywords: criminology, child, crime, juvenile delinquency, criminal sociology

Giriş

Kriminoloji, insanın sapma davranışlarından doğan olayları, bu sapıcı davranışların neticesinde oluşan suçun niçin ve nasıl işlendiğini, suçluya etki eden faktörlerin tespiti için suçlunun bireysel ve sosyal durumunu inceler¹. Kriminolojinin; ceza hukuku perspektifinden suçu oluşturan fiilleri tanımlayan yasaların oluşum şekilleri, suçu izah etmek için bireysel davranışların nedenlerini açıklayan teoriler ile ceza adaleti sistemi bağlamında suça toplumsal tepki olmak üzere üç boyut ile ilgilendiği ifade edilebilir.²

Kriminolojinin ilgilendiği önemli konulardan biri de çocuk suçluluğu veya daha doğru bir ifade ile suça sürüklenen çocuklardır. Çocuk suçluluğunun yaygınlaşmasıyla beraber mevcut hukuki düzenlemelerin ve bunun yanında kamu kurumlarının önleyici tedbirlerinin de paralel olarak gelişim ve değişim göstermesi gerekmektedir. Çocuk suçluluğuyla ilgili yapılan birçok araştırmada çocuğun suç işleme nedenleri ele alınmaktadır. Çocuk suçluluğunun nedenleri arasında sayılabilecek en önemli faktör ise ailedir. Bu çalışmada ilk olarak kuramsal çerçevede; temel tanımlar, sapma ve suç, çocuk suçluluğu ve çocuk suçluluğuna ilişkin teoriler ele alınmış; sonra uygulanan yöntem ve teknikler sunulmuş ve nihayet çocuk suçluluğuna ilişkin Konya ili özelinde 2017 yılı istatistikleri Türkiye ile karşılaştırmalı bir şekilde incelenmiştir. Bu incelemeden hareketle suça sürüklenmiş çocukların aile yapıları incelenerek öneriler sunulmuştur.

1. Kuramsal Çerçeve

Kriminoloji teorik ve pratik yönleri itibariyle iki kısımda ele alınabilir. Teorik kriminoloji; suçluyu anatomik ve fizyolojik olarak inceleyen suç antropolojisi, suçun oluşmasına neden olan ruhi olayları konu edinen suç psikolojisi, suça sebep teşkil eden sosyal nitelikteki etmenleri araştıran suç sosyolojisi, anormal veya akıl hastası suçluları inceleyen suç psikiyatrisi ile cezaların ve güvenlik tedbirlerinin menşee ve gelişmelerini izah eden penolojiden müteşekkil kabul edilir. Pratik kriminoloji ise suçları önlemek için devletin yerine getirmesi gereken faaliyetleri inceleyen suç siyaseti, toplumun suçluluğa karşı başvurduğu araçları ele alan suç profilaksisi ile suçluların ortaya çıkarılması için başvurulan bilimsel yöntemleri gösteren kriminalistikten oluşur.³

Çalışmamızın ana eksenini hukuk ve sosyoloji, suç ve aile yapısındaki değişim oluşturduğundan öncelikle sapma ve suç konularının izahı ile başlanmış, çocuk suçluluğu ve buna ilişkin teoriler üzerinde durulmuştur.

¹ Sulhi Dönmezer, *Kriminoloji*, Beta Basım Yayım, İstanbul, 1994, s. 19; Doğan Soyaslan, *Kriminoloji*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yay., Ankara, 1998, s. 6; Timur Demirbaş, *Kriminoloji*, Seçkin Yay., Ankara, 2016, s. 29-30; Burhan Köni, "Kriminoloji", *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 11/2, 1956, ss. 76-90.

² Füsun Sokullu-Akinci, *Kriminoloji*, Beta Basım Yayım, İstanbul, 2002, s. 35-36.

³ Bu sınıflandırma için bkz. Dönmezer, s. 7-8.

1.1. Sapma ve Suç

Toplumun devamı ve bütünleşmesi, grubu oluşturan insanların sosyal normlara uygun hareket etmelerine bağlıdır.⁴ Ancak insanlar, sosyal normlardan sapma olacak nitelikte hareket ve davranışlarda bulunarak normlardan sapabilirler.⁵ Toplumun beklentilerinden ya da toplumun uygun gördüğü kalıplardan farklı davranışlar sapma olarak nitelenebilir.⁶

Sapma kavramı suç kavramından daha geniş ve belirsizdir. Sapma, sosyal problemler ile yakından ilgilidir. Bazı sosyal problemler sapma sonucunda ortaya çıkarlar, bazıları ise sadece sapma hareketinden ibarettir.⁷ Sapma, eksik sosyalizasyon olma halini ifade eder. Eksik sosyalizasyon ise toplum tarafından kabul edilmiş değer ve normların birey ya da belli bir grup tarafından kabullenilmemesidir. “*Sapma, toplumsal kuralların ihlal edilmesidir.*”⁸ Sapmayı, Durkheim ve Merton “anomi” kavramıyla Marx ise “yabancılaşma” ile açıklamıştır. Durkheim anomiyi “*normların yokluğu veya toplumun temel değerleri üzerinde önemli bir çatışma*”⁹ durumu olarak ifade eder. Merton için anomiyi “*kültürel amaçlar ile bunlara varmanın meşru yolları arasındaki kopukluktur.*”¹⁰ Yabancılaşma kavramı ise “*kişinin kendisine, içinde yaşadığı topluma, tabiata ve başka insanlara karşı duyduğu yabancılaşma hissine işaret eder.*”¹¹ Durkheim için anomiyi (sapma) toplumsal değişimlerin sonucu ortaya çıkarken, Merton için ise bireyin önüne konulan hedeflere ulaşmaması sonucunda meydana gelir. Merton’un ifadeleri ile birlikte düşünüldüğünde yabancılaşma, bireyin yalnızlaşması ve toplumdan soyutlanması anlamına gelir.

Anomiyi ve yabancılaşma dolayımında ele alınan sapma sonucu oluşan fiilin (eylemin) yaptırım ile karşılaşması suç olarak tanımlanabilmektedir. Sapma olarak ifade edilen bir eylem suç kabul edilmeyebilir fakat her suç bir sapmadır. “*Cezalandırılan herhangi bir eylemi suç olarak nitelendiririz ve tanımlandığı biçimiyle suçu, kriminoloji isimli özel bir bilimin temel konusu haline getiririz.*”¹² Suç tek başına iken kriminolojinin konusu olur, eylemin toplumu ve bireyi etkileyen yönü ile yani toplumsal bir hal aldığı anda sosyolojinin inceleme alanına girer. Her şeyden önce bir eylemin suç olması topluma, zamana ve mekâna göre farklılık gösterir. Belli bir toplumda suç kabul edilen bir eylem farklı bir toplumda suç olarak kabul edilmeyebilir ve aynı toplumda farklı zamanda da aynı durum geçerlidir.

Sapma ve suç arasındaki anlamsal geçişten sonra suç ve suçlu ile ilgili olarak günümüze kadar ortaya atılan farklı yaklaşımlardan kısaca bahsetmek yerinde olacaktır. Bu yaklaşımlardan ilki

⁴ Normların doğruluğunun toplumsal ölçütünün sapkın davranışlarda bulunan nezdinde hiçbir değeri yoktur. Sapma, sosyoloji ile patolojinin ortak alanı haline gelmiştir. Sapmanın, sapma gerçekliğine ve değerine sahip olabilmesi ancak onu bu şekilde tanımlayan bir kültür içerisinde mümkün olur. Bu konuyla ilgili bkz. Michel Foucault, *Akıl Hastalığı ve Psikoloji*, çev. Emre Bayoğlu, Ayrıntı Yay., İstanbul, 2017, s. 36, 78.

⁵ Dönmezer, s. 1; Osman Dolu, *Suç Teorileri: Teori, Araştırma ve Uygulamada Kriminoloji*, Seçkin Yay., Ankara, 2010, s. 31-33.

⁶ Sokullu-Akıncı, 37; Tülin Günşen İçli, *Kriminoloji*, Martı Kitap ve Yayınevi, Ankara, 2004, s. 1.

⁷ İçli, s. 3.

⁸ Veysel Bozkurt, *Değişen Dünyada Sosyoloji*, Ekin Yay., Bursa, 2012, s. 172.

⁹ Martin Slattery, *Sosyolojide Temel Fikirler*, Sentez Yay., Bursa, 2010, s. 35.

¹⁰ Ruth A. Wallace, Ruth A. ve Wolf, Alison, *Çağdaş Sosyoloji Kuramları*, Doğu Batı Yay. Ankara, 2012, s. 93.

¹¹ Ahmet Cevizci, *Felsefe Sözlüğü*, Paradigma Yay., İstanbul, 2005, s. 1728.

¹² Emile Durkheim, *Sosyolojik Yöntemin Kuralları*, çev. Cenk Saraçoğlu, Bordo Siyah Klasik Yay., İstanbul, 2008, s. 103

biyolojik bir yaklaşım olan suçlunun anatomik özelliklerinin kalıtsal olduğu varsayımına dayanan Lombroso'nun görüşüdür. Yani suç ve suçlu insanlarda doğuştan bulunan ve onları sapkınlığa ve suça iten kalıtsal özelliklerdir. Bu yaklaşımın temelsiz olduğu daha sonra yapılan çalışmalarla ortaya konulmuştur. Diğer bir yaklaşım psikolojik olup buna göre belirli kişilik tiplerinin suç işlediğini savunmuşlardır. Suça ve suçluluğa bireyin bastırılmış ve bilinçaltına attığı duygularının dışa yansımaları olarak bakmışlardır. Bu yaklaşım tek başına yeterli olmayıp bireyin şekillenmesinde sosyal çevrenin önemi göz önüne alınarak sosyoloji ile birlikte değerlendirilmesi gerekir. Bu bağlamda suçun toplumsal boyutunu ön plana alan ve doğasının anlaşılmasının ancak bu şekilde mümkün olduğunu ortaya koyan sosyolojik yaklaşımdır.¹³

1.2. Çocuk Suçluluğu

Çocuk; “BM Çocuk Hakları Sözleşmesi”nde başka türlü reşit olma durumları dışında 18 yaşını doldurmamış kişiler olarak tanımlanmıştır. “Çocuk Haklarının Kullanılmasına Dair Avrupa Sözleşmesi” de benzer bir tarifte bulunmuştur. Ulusal mevzuata bakıldığında TMK 11 ve 12. maddelerinde erginliğin 18 yaşın doldurulması ile başlayacağı hükme bağlanmıştır. Yine Çocuk Koruma Kanunu'na göre daha erken yaşta ergin olsa bile, on sekiz yaşını doldurmamış kişi çocuktur. Çocuk olarak tanımlanan bu yaş aralığında bulunan kişilerin kanunların suç saydığı herhangi bir fiili işlemeyle ortaya çıkan duruma çocuk suçluluğu denilmektedir. Başka bir tanımlamayla çocuk suçluluğu; bir çocuktaki anti-sosyal eğilimlerin yasa müdahalesi gerektirecek bir davranışa dönüşmesidir.¹⁴ Doktrinde çocuk yaştaki birisinin henüz kişilik gelişimini tamamlayamamış olması nedeniyle çocuk suçluluğu kavramı yerine suça sürüklenen veya itilen çocuk kavramının kullanılması gerektiği; buna ek olarak da hükümlü çocukların tutulduğu yerlerin cezaevi ya da hapisane olarak değil islahi olarak adlandırılması gerektiği ifade edilmektedir.¹⁵

Suç denildiğinde ilkin düşünülen yetişkin suçluluğu ile çocuk suçluluğunun bir takım ayırt edici özellikleri mevcuttur. Çocukların hareket ve davranışlarına neden olan motivasyonlar ile yetişkinlerinkinin farklılık arzemesi tabiidir. Çocuk henüz içinde bulunduğu toplumu tanıyabilmek ve toplum içerisinde uyumlu bir birey olabilmek yani o toplumun kurallarını öğrenmek için yeterince zaman ve imkan bulamamıştır.¹⁶ Bu sebeple çocukların suç işlemesi durumları ile ilgili özel düzenlemeler ülke mevzuatlarında yer bulmuştur.

5237 sayılı TCK'nın 6. ve 31. maddelerinde çocuk kavramı düzenlenmiş, 6. maddede “çocuk deyiminden henüz on sekiz yaşını doldurmamış kişi”nin anlaşılacağı belirtilmiştir. 31. maddede ise 0-12, 12-15 ve 15-18 olmak üzere üç yaş grubu belirlenmiştir. Buna göre eylemin gerçekleştiği esnada 12 yaşını doldurmamış olanlar cezai sorumluluk taşımazken bu bireylere herhangi bir cezai yaptırım uygulanamaz ve yalnızca çocuklara uygulanan tedbirler söz konusu olabilir. Fiilin işlendiği esnada çocuk 12-15 yaş aralığında ise işlenen fiilin hukuki açıdan anlam ve sonuçlarını idrak

¹³ Dolu, s. 150-153; Anthony Giddens, *Sosyoloji*, çev. Hüseyin Özel, Kırmızı Yay., İstanbul, 2012, s. 840-842; İnsana dair olguları analiz ederken toplumsalı doğala, kurumsalı biyolojik olan indirgememek gerekir, insan toplumu zooloji ile değil sosyoloji ile açıklanır. Pierre Clastres, *Şiddetin Arkeolojisi*, çev. Sarp Tuna, Nora Yay., İstanbul, 2017, s. 14.

¹⁴ Hüseyin Bal, *Çocuk Suçluluğu*, Fakülte Kitabevi, Isparta, 2004, s. 5.

¹⁵ Mahmur Gökpinar, “Sosyal Ve Kriminolojik Boyutlarıyla Çocuk Suçluluğu”, *TBB Dergisi*, 72, 2007, ss. 206-233.

¹⁶ Ufuk Toprak, “Çocuk Suçluluğunun Karakteristik ve Yapısal Özellikleri”, *TBB Dergisi*, 2011 (95), 313-330.

edememesi ya da davranışlarını şekillendirme yeteneklerinin yeterince gelişim göstermemiş olması durumunda cezai sorumlulukları bulunmamaktadır. Bu çocukların işlemiş olduğu fiilin hukuksal açıdan anlam ve sonuçlarını kavrayabilmeleri halinde ise cezalarında indirim uygulanmaktadır. Fiili işlediğinde 15-18 yaş aralığında olan çocuklara yönelik olarak yine cezalarında belli bir indirim uygulanmaktadır. Yani bir bakıma yaş küçüklüğü cezayı hafifletici sebepler arasında kabul edilmiştir. Ayrıca 31/5. hükmü çerçevesinde çocuklara yönelik koruyucu ve destekleyici ilkeler ele alınmıştır. Bu bağlamda çocuğun yapısına uygun olan güvenlik tedbirine hükmetmek onun topluma yeniden kazandırılması açısından önem arz eder. Hakim tedbirin niteliğine karar vermeden önce suçluyu tanımalıdır, zira tedbir suçun ağırlığına göre seçilmez suçlunun kişiliğine göre seçilir.¹⁷

Çocukların işlemiş oldukları suç tipleri zamana bağlı olarak değişmektedir. Daha çok adam öldürme ve yaralama şekillerinde karşımıza çıkan şahsa karşı işlenen suçlar, hırsızlık şekline rastlanılan mala karşı suçlar ve cinsel suçlar çocuklar tarafından işlenebilmektedir. Kriminolojik açıdan çocukların işlediği her suç tipi salt hukuki açıdan değil sosyal değerler, yapılar ve normlar açısından daha geniş boyutlarıyla irdelenmeli; çocuğu bu suça sürükleyen nedenler araştırılarak soruna dair çözümler üretebilmelidir.¹⁸

1.3. Çocuk Suçluluğuna İlişkin Teoriler

Çocuk suçluluğunun sebeplerini keşfetmek kriminolojinin temel uğraş alanlarından biridir. Bu kapsamdaki çalışmaların dayandığı zeminler biyolojik, psikolojik ve sosyolojik teori olmak üzere üç grupta toplanabilir. Biyolojik teori, yasaları ihlal eden çocukların kalıtsal olarak bozukluğu olan, endokrin dengesizliği bulunan ve beyin patolojisi olan kişiler olduklarını savunurken¹⁹ psikolojik teorinin üzerinde durduğu konu sapsmış bireyin psikolojik patolojisidir. Sosyolojik teori ise suçlu oranlarındaki değişimleri sosyal yapı ile açıklamaya çalışır.²⁰ Bu bağlamda suçun incelenmesi çok boyutlu olup psikoloji kişilik durumları, sosyoloji çevresel ve toplumsal etkiler ile suçun sebep ve oluşum şartları ile ilgilenirken; hukuk sonuçları ile ilgilenip yasalar ile ortaya konulan yaptırımları içerir.²¹

Her ne kadar suçu birey veya bireylerden oluşan gruplar işlese de suçu yaratan nedenler toplumsaldır.²² Bundan dolayı yetişkin suçluluğunda olduğu gibi çocuk suçluluğunda da suçun

¹⁷ Soyaslan, s. 231.

¹⁸ Dönmezer, s. 342.

¹⁹ Bu anlayışa dair bir araştırma için bkz. Gürol Cantürk, "Çocuk Suçluluğunda Adli Psikiyatrik Değerlendirme" *Sted Dergisi*, 2005, 14 (2), ss. 31-34.

²⁰ İçli, s. 336; Soyaslan, s. 19-20; Başka bir yaklaşıma göre bu üç gruba sosyolojik ve psikolojik teorilerin telifiyle oluşan sosyo-psikolojik teori eklenebilir. Bkz. Sokullu-Akıncı, s. 151-152; başka bir tasnife göre caydırıcılık ve rasyonel seçim teorisi, biyolojik teori, psikolojik teori, sosyal öğrenme teorisi, sosyal bağ ve kontrol teorisi, etiketleme ve yeniden bütünleştirici utanma teorisi, sosyal düzensizleşme, anomi ve şekil değiştirme teorileri bu konuda kullanışlı olabilir. Bkz. Ronald L. Akers, Christine S. Sellers, *Criminological Theories*, New York : Oxford University Press, 2009, s. 1-3, 15; yine bkz. Alex R. Piquero (ed.), *The Handbook of Criminological Theory*, West Sussex, 2016, s. 1-17; Ekrem Muş (ed.), *Kriminoloji: Suç Teorileri ve Uygulamalar*, Karınca Yay., Ankara, 2016, s. 3, 39, 59.

²¹ Suçun boyutlarından biri de karşımıza suç korkusu olarak çıkmakta ve bu durum kentleşme ile beraber değerlendirildiğinde bir yaşam alanı olarak güvenli siteler görünümünde belirmektedir. Suç korkusu ve kent-suç ilişkisine dair kuramsal yaklaşımlar ile ilgili Esra Banu Sipahi, *Suç Korkusu: Türkiye Kentlerinde Bir Alan Araştırması*, Çizgi Yay., Konya, 2016, s. 29, 158.

²² Bal, s. 23.

nedenleri ile ilgili en sistematik açıklamalar sosyolojik teorilerle getirilmiştir.²³ Sosyolojik teori, suçluluğun temelini kültür çatışması olduğu varsayımından hareketle sosyal ve kültürel çevredeki kriminojen koşulları inceler. Dış faktörleri yani sosyal sınıf, politik, coğrafi ve çevresel yapıların suçluluğu nasıl etkilediğini açıklamaya çalışır.²⁴ Çocuk suçluluğunun toplumsal sebepleri arasında Durkheim'in anomi kavramının ortaya çıkmasında etken olan toplumsal değişme sebeplerinden olan; sanayileşme, şehirleşme ve göç sonucunda, eğitime ve aileye ilişkin değişmeler sayılabilir.²⁵

Sosyolojik teori kapsamında bir normsuzluk duygusu olan anomi²⁶ ve toplumdan yabancılaşma kavramları temelinde geliştirilen aykırı fırsatlar teorisine göre; belirli fırsatlara ulaşabilmek için yasal yollar engellendiği zaman yasal olmayan yollara yönelinebilir, bu da suça neden olur. Yine bu kapsamdaki tepki teorisine göre suç, sosyal sınıf farklarından ve bunun sosyal statüye olan etkilerinden ortaya çıkmıştır. İçinde bulunduğu düşük toplumsal sınıfın standartlarına tepki olarak suç işler. Tepki teorisine göre suç, yarar götmeyen ve kendini ifade etmeye yönelik iken, fırsatların aykırılığı teorisinde suç rasyonel yarar elde etmeye yöneliktir.²⁷

Aile çocuk için ilk toplumsallaştırıcı rolüne sahip olduğu için kriminojen olarak önemlidir. Böylece çocuğun fizyolojik özellikleri ile aile etkilerinin kombinasyonu ile suçlu davranışı ortaya çıkardığı kabul edilebilir.²⁸ Hatta sosyolojik teorinin dayandığı en temel varsayım çocuğu suça sürükleyen sebeplerin hemen tümünün kaynağını ailevi sorunların teşkil ettiğine ilişkindir. Çünkü sosyolojik teori, suçu bu tabiatta varolan toplumsal sistemin korunması için baskılanması gereken bir antisosyal davranış olarak görür.²⁹

Toplum, genel olarak “*ortak bir kültürü paylaşan, belli bir toprak parçasında yerleşik ve kendilerini birleşik ve özgün bir varlık olarak gören insanlardan oluşan bir grup*”³⁰ şeklinde tanımlanır. Toplum insanların bir arada yaşama ihtiyacı sonucu, mutabakata varılmış değer ve normlar ile ortaya çıkan ortak bir değer sistemine (kültür ortamına) sahip insanların oluşturduğu yapının adıdır. Bu ortak değerler sistemi, toplumun sürekliliğinin sağlanmasında en temel argümandır. Toplumsallaşmanın gerçekleşmesi için ortak değer sisteminin (kültür) yeni nesillere aktarılması gerekir. Bu aktarmanın ya da uyumlaştırmanın adı toplumsallaşmadır.

Toplumda davranışları biçimlendiren ve değerlendiren bazı kurallar vardır. Çocuğun doğumundan itibaren önce ailede başlayan daha sonra okul ve arkadaş çevresinde devam eden toplumsallaşma süreci hayat boyu sürer. Cenin, anne karnına düştüğü andan ve doğduktan sonra yönlendirilmeye ve işlenmeye müsait bir varlıktır. Yönlendiren çevre, aile, okul ve sokak çevreleri çocuğun ileride suç işlemede önemli bir rol oynar.³¹ “*Toplumsallaşma, bireyin toplumun*

²³ İçli, s. 337.

²⁴ Sokullu-Akıncı, s. 175-176.

²⁵ Belki bu sebeplere suç mağduru olmak da eklenebilir, zira suç işleyen çocukların önemli bir kısmı suça maruz kalmış, mağdur olmuşlardır. Suça maruz kalma ve suç işleme birbirini besleyen iki olgudur. Bkz. Bal, s. 23.

²⁶ Anomi kavramının suç teorileri bağlamında değerlendirilmesi için bkz. Muş, s. 59-97; Dolu, s. 298 vd.

²⁷ Sokullu-Akıncı, s. 179-182.

²⁸ Dönmezer, s. 240.

²⁹ İçli, s. 4.

³⁰ Gordon Marshall, *Sosyoloji Sözlüğü*, Bilim ve Sanat Yay., Ankara, 2005, s. 732.

³¹ Soyaslan, s. 75-76; Bkz. Nejat Akalın, “Çocuğun Suça İtilmesinde Toplumsallaşma Öğelerinin Etkisi”, 1. *İstanbul Çocuk Kurultayı Bildiriler Kitabı*, İstanbul Çocukları Vakfı Yay., İstanbul, 1999; Sezer Ayan, *Suçlu*

*kültürünü öğrenme ve içselleştirme sürecidir.*³² Toplumsallaşma ile insan içinde yaşadığı toplumun kültürünü öğrenir ve bu kültüre göre bir kimlik sahibi olur. Toplumsallaşma, bilgilenme ve öğrenme süreci olarak karşımıza çıkar. Birey edindiği bilgi sayesinde diğer canlılardan ayrılıp kendi olur ve toplumun bir parçası haline gelir. *“Toplumsallaşmanın araçları aile, arkadaş çevresi, okul ve medyadır.”*³³ Birey bu araçlar ile toplumsal değerleri öğrenir ve içselleştirir. Toplumsallaşma süreç içerisinde gerçekleşir ve bu sürecin en temel ögesi ailedir. Çocuk ilk bilgilerini buradan öğrenir ve kişiliği, nasıl bir insan olacağı ailede şekillenmeye başlar. Arkadaş çevresi, okul daha sonra gelen ve oluşan bu temel üzerine eklemelerin yapıldığı yerlerdir. Medya ise iletişim araçları denilen TV, radyo, internet ile bireyin toplumsallaşmasını etkiler ve yön verir.³⁴ Toplumsallaşma sürecinde ailenin etkisinin önemi büyük olmakla birlikte, medyanın bu etkide belirleyiciliği önemli bir yer tutar. Ailede öğrenme yavaş ilerlemektedir. Çünkü rol alacak olan çocuk karşılaştığı olaylarda nasıl tavır alınacağını ancak olay ortaya çıktığında görebilmektedir. Fakat medya olayları birebir yaşamadan oluşturduğu kurgusal dünyada karşımıza çıkarmakta ve bu şekilde öğrenimi (toplumsallaşmayı) sağlamaktadır. *“Kitle iletişim araçları aile içinde, komşuluk ilişkilerinde, okulda çocuğun üstlenmesi gereken bir dizi rol örnekleri sunmaktadır. Medyada yer alan kahramanlar, çocuklar için model olmaktadır.”*³⁵ Bireyin toplumsallaşması sonucunda artık toplumun (topluluğun) bir üyesi haline gelir. Bunun sağlanamadığı ya da eksik bırakıldığında ortaya toplumsallaşamama (bir başka deyişle sapma) ortaya çıkar. Aile dışındaki sosyal çevre ve medya konumuzun sınırlılıklarını aşacağı için değinilmekle yetinilmiştir.

Aile özellikleri ile suç arasındaki ilişki durumlarına bakıldığında yarım aile (ölüm, boşama, terk), aile içi ilişki tarzları (ebeveynler ile çocuk ilişkileri, ailenin genişliği, ailenin diğer üyelerinin durumu, çocuk sayısı, ahlaki durum) ve ekonomik durum öne çıkmaktadır.³⁶ Her şeyden önce ailenin yarım olması tek başına çocuğu suça iten bir faktör değildir. Çocuğun gelişimi sırasında ailede zararlı diğer faktörlerinde bir arada olması gerekmektedir.³⁷ Yapılan araştırmalarda da ailenin parçalanmasından çok aile içi gerilim ve uyumsuzluğun çocuğu daha çok etkilediği tespit edilmiştir.³⁸ Aile içi gerilim, düşmanlık, nefret, kötü söz söyleme veya psikosomatik hastalıklar şeklinde dışarı vurulan olumsuz durumlar çocuğu etkiler.³⁹ Kuramsal çerçeve bu şekilde çizildikten sonra araştırmanın hangi yöntem ve tekniklere bağlı kalınarak yapıldığı açıklanmalıdır.

kim? Türkiye’de Çocuk Suçluluğu, Ütopya Yay., Ankara, 2011, s. 15, 112; Hakan Balcı, *Çocuk Suçluluğu ve Toplumsal Nedenleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya, 2011, s. 34 vd.

³² Bozkurt, s. 111.

³³ Bozkurt, s. 123.

³⁴ Medya ve toplumsallaşma ayrı bir çalışmanın konusu olacak genişlikte olduğundan sadece aile ile ilgili yönüne kısmen değinilmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Hasan H. Taylan, *Televizyonla Yetişmek: Televizyon Şiddetinin Etkileri Üzerine Bir Araştırma*, Çizgi Yay., Konya, 2011, s. 12 vd.

³⁵ Bozkurt, s. 126

³⁶ Dönmezer, s. 239-262; Gökpınar, s. 212 vd.; Toprak, s. 321; Bal, s. 24; İçli, s. 338-348.

³⁷ Gökpınar, s. 216.

³⁸ Bkz. Muş, s. 261-284.

³⁹ Akıncı, Füsün, *Çocuk Suçluluğu Kriminolojisinde Aile Faktörü*, Adliye ve Çocuk Suçluluğu Sempozyumu, İstanbul, 1993, 130; Bunların yanında ailede otorite ve düzen yokluğu, sevgi ve şefkatten yoksun büyüme, çocuğun her hareketinin ebeveynlerce bağışlanması, çocuğa fazla para vermek, ailenin dağılması, karı-kocanın geçimsizlikleri de çocuk suçluluğu açısından önemli etkenlerden sayılmıştır. Bkz. Soyaslan, s. 81-82, 97-98.

2. Yöntem ve Teknikler

Coğrafi bir bölgede işlenen suçların miktarının bilinmesi, bunların tasnifi ve suç sebeplerinin araştırılması kriminolojide önem taşır. Bu hususta suçu ölçme, deney, olay incelemesi, yaşam öyküsü, olaya katılarak gözlem ve izleme metotları kullanılabilir.⁴⁰ Suçu ölçme, suçluluğu yani belirli zaman ve mekanda işlenen suçların bütününe rakamsal olarak belirlemektir ki bu da istatistik ile mümkün olur.⁴¹ Bu çalışmada istatistik veriler ışığında suça sürüklenmiş çocuklardaki demografik unsurlar incelenmiştir. Suçluluğun sebepleri hususunda korelasyonları tespit etmekle yetinilmiştir. Korelasyonun tespiti, zorunlu olarak iki değişken arasında nedensellik bağına gerektirmez, ancak istatistik metodu uygulanarak suçlu olan ve olmayan gruplar arasında karşılaştırma yapılarak bazı sonuçlar çıkarılabilir.⁴²

Kriminolojinin üzerinde durduğu önemli konulardan biri, aynı zamanda açıklamaya çalıştığı olgu olan suçluluğun ölçülmesidir. Geleneksel olarak suçun ölçümü resmi kaynaklara dayanmaktadır. Resmi kaynaklar denilince ülkemizde akla gelen şüpheli ve tutuklulara ilişkin polis istatistikleri ile sanıklar, hüküm giyenler ve cezaevindeki mahkumlar hakkında tutulan adli istatistiklerdir.⁴³ Türkiye özelinde bu istatistiklere TÜİK aracılığıyla ulaşılabilmektedir. Araştırmada bu istatistikler incelenerek ve veriler üzerinden karşılaştırmalar yapılarak bazı değerlendirilmelerde bulunulmuştur.

Araştırmanın amacı 2017 yılında Konya ili sınırları içinde genel olarak çocuk suçluluğunu ve çocukların mensup oldukları aile yapılarını anlamaktır. Konya ili kendi içinde muhafazakar bir toplum yapısı arz etmektedir. Coğrafi koşulları ve ekonomik gelişimi itibariyle nüfusu fazla ve göç alan bir kenttir. Kentin sürekli göç alması, buna karşılık göç edenlere yeterli sosyal, ekonomik altyapı sunamamasından kaynaklanan sorunlar çocukları suça yöneltebilmektedir. Bu çalışmada göç olgusu ve çocuk suçluluğu arasındaki ilişkiye işaret edilmekle yetinilmiştir.

Temel hipotez suça sürüklenmiş çocukların aile yapılarının parçalanmış olmasa da iletişim eksiliğine sahip ailelere sahip olduğuna dairdir. Ailelere ait özelliklerin ve tipik aile şekline sapmayı belirten farkların suç üzerindeki etkilerini incelemek üzere kriminolojide; belirli standartlara uyan bir aile tipini normal saymak ve bu tipten sapan aileler içinde suçluluğun oranını belirlemek, belirli bireysel suç olaylarını ele alarak bunların faailerinin hayat öykülerini analiz edip aile etkilerini araştırmak ile genel olarak istatistik metodu olmak üzere üç metottan bahsedilir⁴⁴ ki araştırmamız ilk metot üzerinden kurgulanmıştır. Bu metot ile önceki bölümde temas edilen teoriler çerçevesinde veriler değerlendirilmiştir.

3. Verilerin Değerlendirilmesi

Ülkemizde ve dünyada son yıllarda artan çocuk suçlular ve çocukların mağduriyeti konusu çokça tartışılmıştır. Bu tartışmalar sonucunda ülkemizde 2005 yılında 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu yürürlüğe girmiştir. Kanuna göre çocuk, *“daha erken yaşta ergin olsa bile, on sekiz yaşını*

⁴⁰ Diğer teknikler hakkında ayrıntılı açıklamalar için bkz. Sokullu-Akıncı, s. 67.

⁴¹ Soyaslan, s. 23-24, Dolu, s. 55.

⁴² Dönmezer, s. 33.

⁴³ Tuba Toğçuoğlu, “Kriminoloji için Disiplin Çağrısı”, *CHKD*, c. 2, S. 1-2, 2014, ss. 241-268.

⁴⁴ Dönmezer, s. 243.

doldurmamış kişiyi” ifade eder. Genel anlamda bu kanunda, çocuğu mağdur olarak görmekte ve çocukların suçu yetişkinler gibi özgür iradeleri ile değil onları suç sayılan fiili işlemeye yönlendiren koşulların varlığından hareketle “suça sürüklenen çocuk” ibaresi kullanılmıştır. Çocuklar için, özgürlük haklarını kısıtlama yerine uyum çalışmalarının yürütülmesi gerektiği ve bu kapsamda “çocuk mahkemeleri, denetimli serbestlikler” gibi hukuki müesseselerin kurulması kararlaştırılmıştır. Bu uygulama ile çocuğun topluma kazandırılması için toplumun değerleriyle uyum sağlaması ön plana çıkartılmıştır.

Çocuk Koruma Kanunu’nda çocuk mahkemelerinin her il merkezinde kurulacağı, ayrıca bölgelerin coğrafi durumları ve iş yoğunluğu göz önünde tutularak belirlenen ilçelerde görüş alınarak kurulabileceği (md. 25) belirtilmiş olmasına rağmen Adalet Bakanlığının 2017 yılında yayımladığı Adalet İstatistikleri Raporu’na göre 81 ilin sadece 33’ünde 108 çocuk mahkemesi; Ankara, İstanbul, İzmir, Kocaeli ve Diyarbakır’da olmak üzere beş ilde ise 18 çocuk ağır ceza mahkemesi bulunmaktadır.⁴⁵ Bunun yanında UNICEF’in, 2011’de yayımladığı raporunda; uluslararası belgelerde yer alan çocuğun özgürlüğünden mahrum bırakılmasına son çare olarak başvurulması ilkesi doğrultusunda Türkiye’de Adalet Bakanlığı yargı reformu stratejisinde çocuk adaleti sistemini iyileştirmeye yönelik çabaların olduğunu fakat iyileştirmenin en iyi düzeyde yapılabilmesi için daha fazla duyarlılık ve kuruluşlar arası gelişmiş bir eş güdüm olması gerektiği belirtilmiştir.⁴⁶ Uygulamaya baktığımızda ise çocuk mahkemelerinin kanunda öngörüldüğü gibi henüz yeterli sayıya ulaşmadığı görülmektedir. Suça sürüklenen çocukların önemli bir bölümü yetişkin mahkemelerinde yargılanmaktadır.⁴⁷

Çocuk ceza adalet sisteminin önemli noktalarından bir diğeri ise yargılama ve hüküm verme aşamasında, çocuğun içinde bulunduğu durumu açıklamaya yarayacak sosyal inceleme raporunun hazırlanmasıdır. Bu rapor kanunda “(...) çocuğun bireysel özelliklerini ve sosyal çevresini gösteren inceleme yaptırılır. Sosyal inceleme raporu, çocuğun, işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin mahkeme tarafından takdirinde göz önünde bulundurulur.” (md. 35) şeklinde yer bulmuştur. Hâkim tarafından ceza veya tedbir kararı verilmeden önce suça sürüklenen çocuğun ailevi durumu, eğitim durumu ve içinde bulunduğu diğer koşullar göz önüne alınarak hazırlanan bu inceleme raporu mahkemenin çocuk ve suça sürüklenme nedenleri hakkında görüş sahibi olmasını sağlamaktadır.⁴⁸

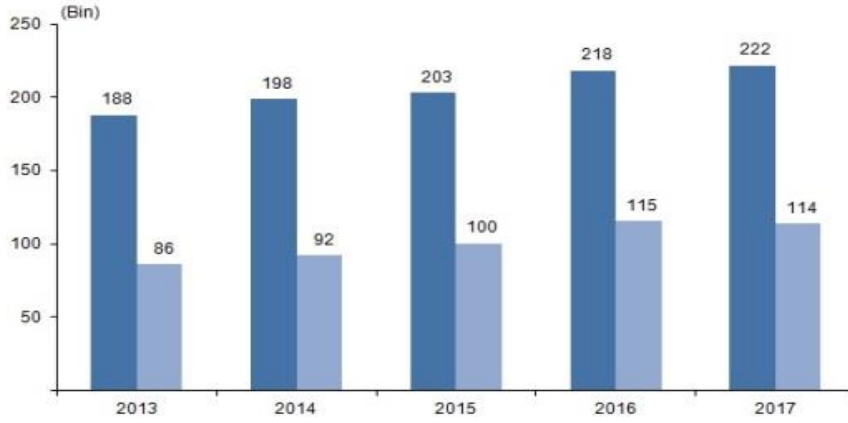
Çocuk Koruma Kanunu gibi çalışmaların önemi istatistikî verilerden de anlaşılacağı üzere artan bir şekilde devam eden çocuk mağduriyetleri ve suça sürüklenmenin önlenmesinde büyük bir önem arz etmektedir. Çocukların suça sürüklenmelerinin ardında yatan sebepler üzerinde yapılacak araştırmalar, TÜİK verilerine göre ülkemizde “güvenlik birimlerine getirilen çocuk sayısında” gözlenen artışı ters yöne çevirebilecektir.

⁴⁵ Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü, *Adalet İstatistikleri 2017*, <http://www.adlisicil.adalet.gov.tr/adaletistya.html> (E.T:10 Mayıs 2019)

⁴⁶ UNICEF, *Türkiye’de Çocukların Durumu Raporu 2011* <http://abdigm.meb.gov.tr/projeler/ois/egitim/032.pdf>, (E.T: 29 Mayıs 2019)

⁴⁷ Sibel Özdemir Can, *Kamu Politikası Analizi Çerçevesinde Türkiye’de Çocuk Suçluluğu ile Mücadele*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2018, s. 60.

⁴⁸ Can, s. 61.

Grafik 1: Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuklar, 2013-2017 (Türkiye Geneli)⁴⁹

Güvenlik birimlerine gelen veya getirilen çocuk sayısı 2017 yılında, 2016 yılına göre binde 5 oranında artarak 335 bin 242 olup 2017 yılında gelen veya getirilen çocukların %66'sı erkek, %34'ü ise kız çocuğudur.

Tablo 1⁵⁰: 2017 Yılında Türkiye’de Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocukların Geliş Nedeni ve Cinsiyete Göre Dağılımı

TÜRKİYE GENELİ 2017						
Geliş veya Getiriliş Nedeni	Erkek Çocuk	Toplam İçinde % Dağılımı	Kız Çocuk	Toplam İçinde % Dağılımı	Toplam	Toplam İçinde % Dağılımı
Mağdur	84,162	38	70,862	62	155,024	46
Suçta Sürüklenme	92,849	42	15,135	13	107,984	32
Bilgisine Başvurma	29,708	13	16,332	15	46,040	14
Diğer	14,784	7	11,410	10	26,194	8
Toplam	221,503		113,739		335,242	
Toplam İçinde Dağılımı	66		34			

⁴⁹ Koyu renk erkek, açık renk kız çocuklarını göstermektedir. Güvenlik birimi: Jandarma Genel Komutanlığı'na ve Emniyet Genel Müdürlüğü'ne bağlı olarak çalışan çocuk şube müdürlükleri/büro amirlikleri/polis merkezleri ve jandarma çocuk ve kadın kısım amirlikleri/jandarma karakolları/jandarma asayiş timleri. Bkz. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=27609>

⁵⁰ Çalışmada kullanılan bütün istatistiklere şu kaynaktan ulaşılmıştır: <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=98&locale=tr>

2017 yılında Türkiye genelinde güvenlik birimine gelen ve getirilen çocuklar en fazla mağdur olarak gelmekte (toplam 155,024 çocuk ve yüzdeler dağılıma göre %46) ve bu sayı kız çocuklarından diğer nedenlere göre (%62 ile) birinci sırada yer almaktadır. Erkeklerde ise en fazla geliş ve getiriliş nedeni suça sürüklenme olup %42 oranla ilk sıradadır. Türkiye genelindeki bu artış, Konya’da tersi bir durumla 2016 yılında toplam 8,654 iken 2017 yılında 6,832 olarak gerçekleşmiş ve oransal olarak %27 düşüş gerçekleşmiştir.

Tablo 2: 2017 Yılında Konya’da Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocukların Geliş Nedeni ve Cinsiyete Göre Dağılımı

KONYA 2017						
Geliş veya Getiriliş Nedeni	Erkek Çocuk	Toplam İçinde % Dağılımı	Kız Çocuk	Toplam İçinde % Dağılımı	Toplam	Toplam İçinde % Dağılımı
Mağdur	1,831	40	1,450	64	3,281	48
Suçta Sürüklenme	1,658	36	246	11	1,904	28
Bilgisine Başvurma	903	20	423	19	1,326	19
Diğer	177	4	144	6	321	5
Toplam	4,569		2,263		6,832	
Toplam İçinde % Dağılımı	67		33			

Konya ilinde 2017 yılında güvenlik birimine gelen veya getirilen çocuk sayısı toplam 6,834 olup bunun 3,281’i mağdur (%48), 1,904’ü (kanunlarda suç olarak tanımlanan fiili işlediği iddiası) suça sürüklenme (%28) olarak gerçekleşmiştir. Tablodan da anlaşılacağı üzere çocuklar en fazla mağdur olarak gelmekte veya getirilmektedir. Bu durum Türkiye geneli mağdur (%46), suça sürüklenme (%32) ile uyumludur. Güvenlik birimlerine gelen veya getirilen çocukların çoğunluğu erkek olup 4,569’u (%67) erkek, 2,263’ü kız çocuğu (%33)’dur. Erkek ve kız çocukları geliş veya getiriliş nedenine göre daha çok mağdur olarak 1,831 (%40) erkek, 1,450 (%64) kız olarak güvenlik birimine gelmiş veya getirilmişlerdir. Bu oranlar, Türkiye geneline baktığımızda erkeklerde suça sürüklenme olarak karşımıza çıkarken Konya ilinde mağdur olarak karşımıza çıkmakta; kız çocukları ise Türkiye geneli ile uyumlu olarak en fazla mağdur olarak gelmekte ve getirilmektedir.

Tablo 3: 2017 Yılında Türkiye Geneli Mağdur Olan Çocukların Mağduriyet Nedeni ve Cinsiyete Göre Dağılımı

TÜRKİYE 2017						
Mağduriyet Nedeni	Erkek Çocuk	Toplam İçinde % Dağılımı	Kız Çocuk	Toplam İçinde % Dağılımı	Toplam	Toplam İçinde % Dağılımı
Yaralama	53060	71	28176	45	81236	59
Cinsel Suçlar	2405	3	16218	26	18623	14
Aile Düzenine Karşı Suçlar	4730	6	4647	7	9377	7
Tehdit	2170	3	3059	5	5229	4
Hırsızlık	3378	5	1764	3	5142	4
Kişiyi Hürriyetinden Yoksun Kılma	702	1	3512	6	4214	3
Yağma (Gasp)	1697	2	159	0	1856	1
Hakaret	540	1	1127	2	1667	1
Kamu Sağlığına Karşı Suçlar	924	1	688	1	1612	1
Diğer	5248	7	3278	5	8526	6
Toplam 2	74854		62628		137482	
Toplam İçinde Dağılımı	54		46			

Türkiye genelinde 2017 yılında toplam 137,482 çocuk güvenlik birimlerine mağdur olarak gelmekte veya getirilmektedir. Mağduriyet nedenlerinden birinci sırayı 81,236 kişi ve %59 ile yaralama, 18,623 kişi ve %14 ile ikinci sırayı cinsel suçlar oluşturmaktadır. Yaralama her iki cinsiyette de ilk sırada yer alıp erkeklerde bu 53,060 kişi ile %71, kız çocuklarında ise 28,176 kişi ile %45 olarak gerçekleşmiştir. Cinsel suçlar da kız çocukları 16,218 kişi ile %26, erkeklerde ise 2,405 kişi ile %3 oranında gerçekleşmiştir.

Tablo 4: 2017 Yılında Konya’da Mağdur Olan Çocukların Mağduriyet Nedeni ve Cinsiyete Göre Dağılımı

KONYA 2017						
Mağduriyet Nedeni	Erkek Çocuk	Toplam İçinde % Dağılımı	Kız Çocuk	Toplam İçinde % Dağılımı	Toplam	Toplam İçinde % Dağılımı
Yaralama	1198	73	628	48	1826	62
Cinsel Suçlar	41	3	326	25	367	12
Aile Düzenine Karşı Suçlar	166	10	137	10	303	11
Tehdit	59	3	54	4	113	4
Kişiyi Hürriyetinden Yoksun Kılma	18	1	69	5	87	3
Yağma (Gasp)	38	2		0	38	1
Hakaret	17	1	25	2	42	1
Kamu Sağlığına Karşı Suçlar	11	1	24	2	35	1
Hırsızlık	26	2	8	1	34	1
Diğer	72	4	40	3	112	4
Toplam 2	1646		1311		2957	
Toplam İçinde % Dağılımı	56		44			

Konya ilinde 2017 yılında güvenlik birimine mağdur olarak gelen veya getirilen çocuk sayısı toplam 2,957 olup bunun 1,646’sı (%56) erkek, 1,311’i kız çocuğu (%44)’dur. Bu durum Türkiye geneli erkek (%54), kız çocuğu (%46) ile uyumludur. Çocukların geliş veya getiriliş nedenine göre en fazla yaralama 1,826 (%62) olup Türkiye geneli (%59)’dur. Bu sayı erkelerde 1,198 (%73), kız çocuklarında 6285 (%48)’dir. İkinci sırada ise cinsel suçlar gelmektedir. Toplam 367 (%12) olup, bunun 41 (%3) erkek, 326 (%25) kız çocuğudur. Türkiye geneli cinsel suçlar (%14)’dür. Üçüncü sırada ise aile düzenine karşı işlenen suçlar yer almaktadır.

Tablo 5: 2017 Yılında Türkiye Geneli Suça Sürüklenen Çocukların Suç Türleri ve Cinsiyete Göre Dağılımı

TÜRKİYE 2017						
Getiriliş Nedeni	Erkek Çocuk	Toplam İçinde % Dağılımı	Kız Çocuk	Toplam İçinde % Dağılımı	Toplam	Toplam İçinde % Dağılımı
Yaralama	31033	33	6127	41	37160	34
Hırsızlık	24856	27	1917	13	26773	24
Uyuşturucu	5936	6	777	5	6713	6
Mala Zarar Verme	3907	4	304	2	4211	4
Hakaret	2816	3	1110	7	3926	4
Tehdit	3040	3	816	5	3856	4
Cinsel Suçlar	3554	4	257	2	3811	4
Genel Tehlike Yaratan Suçlar	2729	3	85	1	2814	3
Kişiyi Hürriyetinden Yoksun Kılma	1375	2	353	2	1728	2
Yağma (Gasp)	1533	2	58	0	1591	1
Diğer	12070	13	3331	22	15401	14
Toplam	92849		15135		107984	
Toplam İçinde % Dağılımı	86		14			

Türkiye genelinde toplam 107,984 çocuk kanundan suç sayılan fiili işleme sonucu güvenlik birimlerine getirilmiştir. Bu sayının 92,849'u %86 ile erkek, 15,135 kişi %14 ile kız çocuklarından oluşmaktadır. Kız ve erkek çocukların suç işleme oranındaki bariz farklılıkların altı çizilmelidir. Bunun sebepleri kuramsal çerçevede ifade edilen teoriler bağlamında sosyolojik olarak cinsiyetlere yüklenen toplumsal rollerde aranmalıdır. Getiriliş nedenlerinde ilk sırada 37,160 (%34) ile yaralama, 26,773 (%24) ile ikinci sırada hırsızlık yer almaktadır. Ayrıca 6,713 kişi ve %6 ile üçüncü sırada uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak, satmak, satın almak gelmektedir. Hırsızlık erkek çocuklarda toplam suçlar içinde %27 iken bu, kız çocuklarında %13 olup erkek çocuklarda hırsızlık yüksek bir paya sahiptir. Diğer suçlar da cinsiyet farkı oransal olarak eşit seviyededir denilebilir.

Tablo 6: 2017 Yılında Konya’da Suça Sürüklenen Çocukların Suç Türleri ve Cinsiyete Göre Dağılımı

KONYA 2017						
Getiriliş Nedeni	Erkek Çocuk	Toplam İçinde % Dağılımı	Kız Çocuk	Toplam İçinde % Dağılımı	Toplam	Toplam İçinde % Dağılımı
Yaralama	694	42	142	58	836	44
Hırsızlık	367	22	16	6	383	20
Hakaret	93	6	33	13	126	7
Cinsel Suçlar	86	6	4	2	90	4
Mala Zarar Verme	84	5	4	2	88	4
Tehdit	67	4	15	6	82	4
Uyuşturucu	68	4	9	3	77	4
Kişiyi Hürriyetinden Yoksun Kılma	40	2	9	3	49	3
Yağma (Gasp)	41	2	0	0	41	3
Genel Tehlike Yaratan Suçlar	32	2	1	1	33	2
Sahtecilik	15	1	1	1	16	1
Diğer	71	4	12	5	83	4
Toplam	1658		246		1904	
Toplam İçinde % Dağılımı	87		13			

Konya ilinde 2017 yılında güvenlik birimine (kanunlarda suç olarak tanımlanan fiili işlediği iddiası) suça sürüklenme sebebiyle getirilen çocuk sayısı toplam 1,904 olup bunun 1,658’i (%87) erkek, 246’sı kız çocuğu (%13)’dur. Çocukların getiriliş nedenine göre en fazla yaralama 836 (%44), Türkiye geneli bu oranın altında olup (%34)’dür. Bu sayı erkelerde 694 (%42), kız çocuklarında 142 (%58)’dir. İkinci sırada ise hırsızlık gelmektedir. Toplam 383 (%20) olup, bunun 367 (%22) erkek, 16 (%6) kız çocuğudur. Türkiye geneli hırsızlık (%24)’dür. Türkiye genelinde üçüncü sırada uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak, satmak, satın almak %6 varken bu oran Konya ilinde %4 ile yedinci sırada yer almaktadır. Konya ilinde üçüncü sırayı 126 kişi %7 ile hakaret suçu almaktadır.

Tablo 7: 2017 Yılında Türkiye’de Suça Sürüklenen Çocukların Suç Türleri ve Daimi İkametgâha Göre Dağılımı⁵¹

TÜRKİYE 2017						
Getiriliş Nedeni	Şehir	Toplam İçinde % Dağılımı	Köy	Toplam İçinde % Dağılımı	Toplam	Toplam İçinde % Dağılımı
Yaralama	35236	34	1924	46	37160	34
Hırsızlık	26128	25	645	16	26773	25
Uyuşturucu	6596	6	117	3	6713	6
Mala Zarar Verme	4024	4	187	5	4211	4
Hakaret	3792	4	134	3	3926	4
Tehdit	3700	4	156	4	3856	4
Cinsel Suçlar	3549	3	262	6	3811	4
Genel Tehlike Yaratan Suçlar	2722	3	92	2	2814	3
Kişiyi Hürriyetinden Yoksun Kılma	1641	2	87	2	1728	2
Yağma (Gasp)	1568	2	23	0	1591	1
Diğer	14875	13	526	13	15401	13
Toplam	103831		4153		107984	
Toplam İçinde % Dağılımı	96		4			

Türkiye genelinde suça sürüklenen çocukların 103,831’i %96 ile şehirde, 4,153’ü %4 ile köyde ikamet etmektedirler. Yaralama şehirde %34, köyde %46 iken hırsızlık şehirde %25 köyde ise %16 oranında gerçekleşmiştir. Yaralama köyde hırsızlık ise şehirde yüksek bir yoğunluğa sahiptir. Bu başka çalışmalarda ortaya konulan görüşle uygun olarak şehirde para ve mala yönelik suçların fazlalığı ile uyumludur. Yapılan bazı çalışmalar sonucunda, şehirlerde suç bölgesi olarak adlandırdığı, yüksek oranda suç işlenen bölgelerde mala karşı işlenen suçların yoğun olduğunu göstermiştir.⁵² Konya’da da bu durum kentleşmenin bir problemi olarak kenar mahalle, halkın

⁵¹ 6360 sayılı büyükşehir yasası ile büyükşehir yapılan illerde köy ve bucak tüzel kişilikleri kaldırılmıştır. Tuik istatistiklerinde halen yasa öncesi köy olan yerler verilerde kullanılmaktadır.

⁵² Rüstem Erkan, *Kentleşme ve Sosyal Değişme*, Bilimadamı Yay., Ankara, 2010, s. 186; Yakup Coşar, “Kentleşen Türkiye’de Çocuk Suçluluğu”, *TBB Dergisi*, 2005, S. 56, s.289-290.

“çingen mahallesi” dediği mahaller şeklinde yerleşim yerlerinin var olduğu Karatay merkez ilçe ile şehir merkezinde yer alan Alaaddin ve Suriye gettosu⁵³ bu duruma örnek verilebilir. Ayrıca verilerden de anlaşılacağı üzere şehirde suç oranının yüksek olması toplumsal kontrol mekanizmalarının gevşemiş olması –mekanik dayanışma-; köy içine organik dayanışmanın ve dolayısıyla sosyal kontrolün fazlalığı ile açıklanabilir.

Tablo 8: 2017 Yılında Konya’da Suça Sürüklenen Çocukların Suç Türleri ve Daimi İkametgâha Göre Dağılımı

KONYA 2017						
Getiriliş Nedeni	Şehir	Toplam İçinde % Dağılımı	Köy	Toplam İçinde % Dağılımı	Toplam	Toplam İçinde % Dağılımı
Yaralama	767	43	69	52	836	44
Hırsızlık	364	21	19	14	383	20
Hakaret	119	7	7	5	126	7
Cinsel Suçlar	77	4	13	10	90	5
Mala Zarar Verme	83	5	5	4	88	4
Tehdit	77	4	5	4	82	4
Uyuşturucu	76	4	1	0	77	4
Kişiyi Hürriyetinden Yoksun Kılma	49	3		0	49	3
Yağma (Gasp)	41	2		0	41	2
Genel Tehlike	30	2	3	2	33	2
Sahtecilik	13	1	3	2	16	1
Diğer	74	4	9	7	83	4
Toplam	1770		134		1904	
Toplam İçinde % Dağılımı	93		7			

⁵³ Konya’ya gelen Suriyelilerin yoğun olarak yaşadıkları yerler Şükran ve Şems mahalleleri olup buralar gettovari yerleşim yerleri haline gelmiştir. Gettolaşmanın en önemli sebebi ise bu mahallelerde yaşayanların Halep’e 50 km uzaklıktaki köyden (Zeytan Köyü) gelmesi ve kent hayatına yabancı gruplardan oluşmasıdır. Hatta buralarda yaşayanlar için Suriyeli bir iş adamının “köylü ve medeniyet yoksunu” oldukları şeklindeki ifadesiyle birlikte değerlendirildiğinde köylü yaşamı sonucu organik dayanışma, zorunlu olarak kente tutunmak isteyen grupları yakın yerlerde ikamete zorlamaktadır. Bkz. Ahmet Koyuncu, *Kentin Yeni Misafirleri Suriyeliler*, Çizgi Yay., Konya 2014, s. 65-66.

2017 yılında Konya’da meydana gelen suç türlerinin oranları ile Türkiye geneli uyumlu olup daimi ikametgâh şehir %93, köy %7’dir. Suç türleri sıralamasında ilk sırada yer alan yaralama şehirde %43, köyde %52 oranında gerçekleşmiş, hırsızlık ise şehirde %21, köyde %14 olup yoğunluk bakımından Türkiye geneli ile uyumludur. Türkiye’de meydana gelen kentleşmenin bir problemi olarak belirtilen suç ve çocuk suçluluğu benzer şekilde Konya içinde geçerlidir.

Tablo 9: 2017 Yılında Türkiye’de Suça Sürüklenen Çocukların Suç Türleri ve Birlikte Yaşadığı Kişi veya Yer⁵⁴

TÜRKİYE 2017							
Getiriliş Nedeni	Birlikte Yaşadığı Kişi veya Yer						
	Öz Anne, Baba Ve Kardeş	Eşi Veya Çocukları	Parçalanmış Aile	Akraba	Arkadaş	Toplam	Toplam İçinde % Dağılımı
Yaralama	29906	53	5435	410	45	35849	34
Hırsızlık	19673	42	5548	546	75	25884	25
Uyuşturucu	4642	14	1549	166	38	6409	6
Mala Zarar Verme	3168	5	793	72	4	4042	4
Hakaret	2996	14	714	49	1	3774	4
Tehdit	2919	9	754	63	5	3750	4
Cinsel Suçlar	3028	76	537	40	9	3690	4
Kişiyi Hürriyetinden Yoksun Kılma	1370	4	282	25	3	1684	2
Yağma (Gasp)	1162	3	328	32	16	1541	1
Diğer	11917	38	2877	184	72	15088	13
Toplam	82987	259	19325	1638	271	104480	
Toplam İçinde % Dağılımı	80	0	18	2	0		

⁵⁴ Parçalanmış Aile, çekirdek aile dışında kalan anne veya babanın üvey olduğu ya da birinin eksik olduğu ailedir. Toplam içinde bilinmeyen, diğer, işyerinde, sokakta, tanıdık, tek başına, yatılı okul ve yetiştirme yurdunda kalanlar analize dâhil edilmemiştir. “Eşi veya çocukları” ibaresi ile kanunen evlenmelerinde sakınca bulunmayan veli veya hakim iznine tabi evlenmeler kastedilmektedir.

Türkiye genelinde 2017 yılında öz anne, baba ve kardeş ile birlikte yaşama %80, parçalanmış aile %18 ve akraba %2'dir. Suça karışan çocukların önemli bir çoğunluğu ailesi ile birlikte yaşamaktadır.

Tablo 10: 2017 Yılında Konya'da Suça Sürüklenen Çocukların Suç Türleri ve Birlikte Yaşadığı Kişi veya Yer

KONYA 2017							
	Birlikte Yaşadığı Kişi veya Yer						
Getiriliş Nedeni	Öz Anne, Öz Baba Ve Kardeş	Eşi Veya Çocuklar	Parçalanmış Aile	Akraba	Arkadaş	Toplam	Toplam İçinde Dağılımı
Yaralama	671		115	14	1	801	44
Hırsızlık	290		73	9	2	374	20
Uyuşturucu	52	1	17	1		71	4
Mala Zarar Verme	65		14	4		83	5
Hakaret	103		21			124	7
Tehdit	68		10	2	1	81	4
Cinsel Suçlar	79	2	5	1		87	5
Kişiyi Hürriyetinden Yoksun Kılma	35		10	1		46	3
Yağma (Gasp)	32		8	1		41	2
Diğer	73	1	20	1		95	4
Toplam	1495	4	298	35	4	1836	
Toplam İçinde % Dağılımı	81	0	16	2	1		

Konya'da 2017 yılında suça karışan çocukların %81'i öz anne, baba ve kardeşle, %16'sı parçalanmış aile, %2'si akraba, %1'i ise arkadaşla birlikte yaşamaktadır. Türkiye geneli ile uyumlu bir görünüm arz etmektedir. Suçun ve sapmanın oluşmasında "anomi" kavramından bahsetmiştik. Durkheim anominin ortaya çıkışını toplumsal değişme dönemleri ile birlikte değerlendirmekteydi. Günümüzde toplumsal değişmeye yol açan sebeplerin başında modernleşme gelmektedir. Modern dünya geçmişe ait olanların yerine yeni bir hayat inşa etmekte ve bunu yaşayan toplumlarda değişme, dönüşüm ortaya çıkmaktadır. Ülkemizde bunun sonucu olarak geleneksel yaşam yerini modern bir

hayat tarzına bırakmaktadır. Bu değişimin başlıca itici gücü kentlerin yeni yaşam alanları haline gelmesi ve insanların kırsaldan kente göçü ile ortaya çıkmaktadır. Göç sonucu kente adapte olma sürecinde toplumsal normların yok olması ve mevcut değer anlayışları ile kente ayak uyduramama sonucunda “anomi” ortaya çıkmaktadır. Bu süreçte toplumsal kurumlarda değişmekte ve yeni bir zihniyet yapısı ortaya çıkmaktadır.

Değişen kurumların başında aile gelmektedir. “Ülkenin sanayileşme ve kentleşme süreci ile birlikte bu yasal (medeni kanun vs.) ve toplumsal-ekonomik değişiklikler, aile yapısını ve aile içindeki bireylerin durumlarını etkiledi.”⁵⁵ Kapitalizmin insanları tüketime yönlendirmesi ve mutluluğun bu yolla elde edileceği yanılsaması, konforun ve rahatın ön plana çıkarılmasıyla ailelerdeki çözümler hız kazanmıştır. Ayrıca modern dünyanın bireyi önceleyen yaklaşımları da bu problemin ortaya çıkmasında etkindir. Ailelerdeki çözülmenin en belirgin hali parçalanmış olarak ifade edilen boşanmış ailelerdir. Parçalanmış aile ile çocuk suçluluğu arasında Tablo 10 de görüldüğü gibi direk bir bağ olmamakla birlikte asıl üzerinde durulması gereken suça sürüklenen çocukların Konya ilinde %81 gibi bir oranla öz anne, baba ve kardeşle birlikte yaşamalarına rağmen suç sayılan eylemleri gerçekleştirmelerinin nedenlerini tesbite çalışmak olmalıdır. Burada, ailenin değişen yapısı sonucu, aile içi ilişkilerin zayıflaması sebeplerden bir tanesidir. Ayrıca Merton’un ifade ettiği, toplumun bireyin önüne koyduğu hedeflere ulaşmada yetersiz kalması sonucu ortaya çıkan “anomi” bilinç yanılsamasıyla birlikte kapitalist dünyanın tüketime dayalı bir yaşamı hedef olarak belirlemesi ile bu hedeflere ulaşmada yetersiz kalan bireyler sapma davranışını sergilemektedirler. Bu hedefler toplumların önüne gelişme ve ilerleme olarak konulmaktadır. Fakat bu gelişme ile ifade edilen maddi anlamda bir gelişme olmasında dolayı toplumsal değerlerin zayıflamasına ve değişmesine sebep olmaktadır. Özellikle ekonomik depresyon zamanlarında çocuk suçluluğu olayları azalmakta, ekonomik refahın olduğu devirlerde ise artmaktadır.⁵⁶

Ekonomik refah dönemlerinde aile üyeleri daha fazla gelir sağlamak için zamanlarının çoğunu işleri ile ilgilendikleri için aile bağları giderek zayıflamaktadır.⁵⁷ Bunun sonucunda, toplumların bugün anlaşılan gelişmişlik seviyeleri ile suçun doğru orantılı olarak arttığını söyleyebiliriz. “Hatta birçok olgu, bunun tam tersi bir eğilimin var olduğuna işaret ediyor. Yüzyılın başından itibaren suç oranlarındaki değişimi izlememizi sağlayacak istatistiksel bilgiler mevcuttur ve bu istatistikler suçluluğun her yerde artış gösterdiğine ve bu artışın Fransa’da yüzde üç yüzlere ulaştığına işaret etmektedir.”⁵⁸ Bu artışın sebeplerinden en önemlisi, kentleşmenin suç sayısını arttırmış olmasıdır. Kentleşme ile geleneksel bağların zayıflaması sonucunda aile kurumunda ortaya çıkan değişim sonucu geleneksel geniş aile tipinden modern çekirdek aileye geçiş yaşanmıştır. Çekirdek aile modern hayatın ve gelişmişlik düzeyinin hem göstergesi hem de sonucu ortaya çıkmıştır. Bireyin özgürlüğünü ve toplumsal gelişmeyi engellediği için geleneksel aile karşı çıkılması gereken aile tipidir. Çünkü çekirdek aile daha mobilize olmuş ve piyasanın gereklerini yerine getirebilecek üretim birimi işlevini

⁵⁵ Emre Kongar, *21. Yüzyılda Türkiye*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2008, s. 585.

⁵⁶ Erkan, s. 198.

⁵⁷ İçli, s. 342.

⁵⁸ Durkheim, s. 152.

görebilecek ailedir.⁵⁹ Bu bağlamda çekirdek aileyi endüstriyel ve kentleşmiş toplumun ürünü olarak tanımlayabiliriz.

Değişen aile yapısı ile bireyler de değişime uğramaktadır. Geleneksel ailenin işlevlerinin çekirdek ailede kısmen azalması ile kontrol mekanizmalarında oluşan zayıflama ile birlikte eşitlikçi aile yapısına geçiş yaşanmıştır. Eşitlikçi aile yapısı, aile içindeki rolleri etkilemekte ve baba ve çocuğun ya da diğer aile bireylerinin eşit olduğu düşüncesi (bilinç yanılması sonucu-demokratik aile modeli) aile içi kontrolü zayıflatmaktadır. Ayrıca aileyi bir arada tutan argümanlar değişmiştir; mutluluğun kaynağı manevi olmaktan çok maddi olana kaymıştır. Maddi anlamda ilerleme kaygısı kadını çalışma hayatına dâhil etmiş, bununla birlikte modern dünyanın dayattığı bireyselleşme ile ailenin yapısı bozulmuştur. Bu ilerleme kaygısının çocuğa yansması olarak ise; “*sen başarılı olmalısın*” gibi ifadelerle çocuğa bir hedef sunulmakta (maddi anlamda) ve bu hedefe ulaşamayan çocuk ise sapma davranışı gösterebilmektedir.

Aileden sonra ve belki de aile ile hemen hemen eşit düzeyde çocuğu etkileyen faktör medyadır. Medyada karşımıza çıkan görseller hem büyükleri hem de küçükleri çok kolay etkileyebilmekte ve toplumların yaşamlarına yön verebilmektedirler. Medya kapitalizmin temel araçlarından biri olup tüketimin yaygınlaştırılmasını sağlamakta ve sunduğu hayat biçimlerini takipçilerine bir şekilde dayatmaktadır. Modern dünyanın insana sunduğu haz alma ve her istenilenin olması arzusu birleşip bu isteğin doğru olduğuna inanan bireyler ortaya çıkarmıştır. Dolayısıyla bunun tatmini için bütün yollar meşru hale gelir. Ayrıca büyüklerin izlediği programların çocuklar tarafından da büyüklerle birlikte seyrediliyor oluşu “*çocuklar, çocukluklarını yaşayamadan yetişkinlerin dünyasına*”⁶⁰ girmelerine sebep olmaktadır. Kendilerine bir rol model arayan çocuklar medya ile bunu sağlamaktadırlar. “*Erikson’a göre, ergenlik döneminin temel sorunu, rol karmaşasında bir kimlik kazanmaktır.*”⁶¹ Medyada çocukların model alabileceği ama almaması gereken kahramanlar gösterilmekte ve çocuk bu kahramanı örnek aldığı için -şiddet içerikli programları izleyen çocukların şiddeti meşru bir araç olarak görmeleri sonucu suça sürüklenen çocuklarında yüksek oranda “yaralama” suçuna karışmış veya suç mağduru olması bunun göstergesidir.- aynı eylemi meşru görmektedirler. Ayrıca çocuk için medyanın olumsuz bir algı yaratması sonucu baba ve anne yetersiz bir rol model olabilmektedir. Çünkü ana-baba sıradan insanlardır. Birde medyada gösterilen kahramanlar ete kemiğe bürünemeyecek olup sanal olarak var olabilen kahramanlardır. Bu durum büyükler içinde benzer sonuçlar doğurmakta ve aile içinde geçimsizliklerin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Eşlerin bu sanalite ile birlikte dünyaya bakışları gerçeklikle örtüşmeyen bir durum ortaya çıkarmaktadır. Çocuğun sosyal çevresinde aileden sonra gelen okul ve arkadaş çevresi de bu bahsettiğimiz etkilere maruz kalmaktadır. Çocukların kişiliklerinin gelişeceği bu çevrelerin aynı etkilere maruz kalışı tamamen kuşatılmış olan birey (çocuk) için çıkış yolu olmadığı bir durum yaratmakta ve sapma meydana gelmesi kaçınılmaz bir hal alabilmektedir.

⁵⁹ Emre Kongar, *Türkiye Üzerine Araştırmalar*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1996, s. 22-27.

⁶⁰ Bozkurt, s. 126.

⁶¹ Bozkurt, s. 129.

Sonuç ve Öneriler

Sapma ve suç toplumsal hayatımızda varlığını kuvvetli bir şekilde hissettirmektedir. Öncelikle sapkın davranışın veya suçun altında yatan nedenlerin belirlenip, ortadan kaldırılması gerekir. Konumuz bağlamında çocukların sapkın davranışa ve suça yönelmesinin temelinde kanaatimizce aile içi iletişim eksikliği yatmaktadır. Bu bağlamda sağlıklı bir iletişim, karşılıklı anlaşma ve anlayışı doğuracak, hem toplumun hem de toplumun temeli olan ailenin bir arada olması için önemli bir işlevi yerine getirecektir. Geleneksel ailenin yerini pazar ekonomisinin bir aracı haline gelen çekirdek aile modeli almıştır. Kırdan kente göç ile başlayan süreç ailenin çözülmesi ile sonuçlanarak geleneksel aile düzenin ortaya koyduğu işlevleri yerine getiremeyen çekirdek aile ile sonuçlanmıştır. Bu süreçte kente uyum sağlama ve kendine bir yer edinmeye çalışan ailede ilişkiler çözülmeye başlamıştır. Artık ailenin üstlenmesi gereken işlevlerin kamusal alanda hizmet üretenler tarafından yerine getirilmesiyle birlikte aile bağları zayıflayıp ortaya hem parçalanmış aileleri hem de iletişim eksikliği olan eksik bir aile yapısı ile sonuçlanmıştır. Ailenin fertlerin kişilik ve kimlik kazanmasında etkinliği, yerini başka kurumlara bırakmıştır. Bu kurumların başında sosyalizasyon araçları olan okul, arkadaş çevresi ve medya gelmektedir.

Ailenin en önemli işlevi toplumsallaşma sağlamasıdır ve birey -konumuz bağlamında çocuk-kendini ailede güvende hisseder. Bu güven ortamının oluşması için aile içinde sevginin ve saygının yaygınlaştırılması gerekir. Bunun için sivil toplum kuruluşları aracılığıyla ve resmi kurumlar tarafından aile içi iletişimi arttırıcı (yeni ifade şekliyle) farkındalık yaratan eğitimlerin verilmesi faydalı olacaktır. Aynı zamanda insanların olumlu duygularını eşi ve çocuğuyla paylaşabilme yeteneği kazandırılması gerekmektedir.

Toplumsal kontrolün aileden sonra mahalle, okul gibi yerlerde yaygınlaştırılması, sapkın davranışlarda bulunanlara toplumun kayıtsız kalmaması için geleneksel ailenin işlevlerinden bir kısmının mahalle gibi sosyal gruplara aktarılması; bunun için gerekli eğitim faaliyetlerinin mahalle sakinlerini de içine alacak şekilde yapılması gerekir. Ayrıca toplumsal normlardan sapmalar caydırıcı yaptırımlar ortaya konmadığı için toplumun hayatında kronikleşmekte ve sosyal bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda çocuklara eğitici ve öğretici sosyal etkinlikler, kurslar ile değerli vakit geçirmeleri sağlanmalı; bu etkinliklerin çocukları çekecek yönleri ön planda tutulmalıdır. Medyanın etkisinin azaltılması için kontrollü bir şekilde kullanılması ya da kullanılmaması ve olumsuz yayınların yerine olumlu yayınlar için talepte bulunulması gerekmektedir. Medyada gösterilen sanal kahramanlar yerine çocukların hayatlarında örneklik edebilecek ete kemiğe bürünmüş şahsiyetler ön plana çıkartılmalıdır. Ayrıca büyüğün ve çocuğun kendine sunulanları sorgulamadan kabullenmemeleri için eğitim programları düzenlenmelidir.

Suçta sürüklenen ve suç mağduru olan çocuklar için rehabilite çalışmalarının yapılması, ilgili kurumlarda çalışan personele de gerekli eğitim ve öğretimin verilmesi gerekir. Suça sürüklenen veya mağdur olan çocuğun üzerine bu eylem yapılmış gibi ön yargılı davranılmayıp topluma kazandırılmaya çalışılması ve bu yapılırken her ne kadar suça sürüklen ve suç mağduru çocuklara yapıcı yaklaşılması daha etkili bir yöntem olacaktır. Bu toplumsal problem -her ne kadar suç, toplumun varlığına ilişkin olsa da çocuk suçluluğu arızı bir durum olarak kabul edilip- çözülemez ise sonuçta bir şekilde yabancı olduğu bu durumla karşılaşma ihtimalimiz uzak değildir.

Kaynakça

Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü, *Adalet İstatistikleri 2017*, <http://www.adlisicil.adalet.gov.tr/adaletistatistya.html> (E.T:10 Mayıs 2019)

AKALIN, Nejat, “Çocuğun Suça İtilmesinde Toplumsallaşma Öğelerinin Etkisi”, *1. İstanbul Çocuk Kurultayı Bildiriler Kitabı*, İstanbul Çocukları Vakfı Yay., İstanbul, 1999.

AKERS, Ronald L. & Christine S. Sellers, *Criminological Theories*, Oxford University Press, New York, 2009.

ASLAN, M. Yasin, “Çocuk Suçluluğu Hakkında Uluslararası ve Ulusal Hukuk Düzenlemeleri”, *Ankara Barosu Dergisi*, 66/4, Güz 2008, ss. 88-96.

AVCI, Müjdat, “Tutuklu Çocuklar Üzerine Bir Araştırma: Çocukların Suça Yönelmesinde Etkili Olan Toplumsal Nedenler ve Çözüm Önerileri” *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2008, 11(1), 49-73.

AYAN, Sezer, *Suçlu kim? Türkiye’de Çocuk Suçluluğu*, Ütopya Yay., Ankara, 2011.

BAL, Hüseyin, *Çocuk Suçluluğu*, Fakülte Kitabevi, Isparta, 2004.

BALCI, Hakan, *Çocuk Suçluluğu ve Toplumsal Nedenleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya, 2011.

BOZKURT, Veysel, *Değişen Dünyada Sosyoloji*. Ekin Yay., Bursa, 2012.

CAN, Sibel Özdemir, *Kamu Politikası Analizi Çerçevesinde Türkiye’de Çocuk Suçluluğu ile Mücadele*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2018.

CANTÜRK, Gürol, “Çocuk Suçluluğunda Adli Psikiyatrik Değerlendirme” *Sted Dergisi*, 2005, 14(2), ss. 31-34.

CEVİZCİ, Ahmet, *Felsefe Sözlüğü*, Paradigma Yay., İstanbul, 2005.

CLASTRES, Pierre, *Şiddetin Arkeolojisi*, çev. Sarp Tuna, Nora Yay., İstanbul, 2017

COŞAR, Yakup, “Kentleşen Türkiye’de Çocuk Suçluluğu”, *TBB Dergisi*, 2005, S. 56, s.289-290.

DEMİRBAŞ, Timur, *Kriminoloji*, Seçkin Yay., Ankara, 2016.

DOLU, Osman, *Suç Teorileri: Teori, Araştırma ve Uygulamada Kriminoloji*, Seçkin Yay., Ankara, 2010.

DÖNMEZER, Sulhi, *Kriminoloji*, Beta Basım Yayım, İstanbul, 1994.

DURKHEİM, Emile, *Sosyolojik Yöntemin Kuralları*, çev. Cenk Saraçoğlu, Bordo Siyah Klasik Yay., İstanbul, 2008.

- ERKAN**, Rüstem, *Kentleşme ve Sosyal Değişme*, Bilimadamı Yay., Ankara, 2010.
- FOUCAULT**, Michel, *Akıl Hastalığı ve Psikoloji*, çev. Emre Bayoğlu, Ayrıntı Yay., İstanbul, 2017.
- GIDDENS**, Anthony, *Sosyoloji*, çev. Hüseyin Özel, Kırmızı Yay., İstanbul, 2012.
- GÖKPINAR**, Mahmut, “Sosyal Ve Kriminal Boyutlarıyla Çocuk Suçluluğu”, *TBB Dergisi*, 72, 2007, ss. 206-233.
- İÇLİ**, Tülin Günşen, *Kriminoloji*, Martı Kitap ve Yayınevi, Ankara, 2004.
- KONGAR**, Emre, *21. Yüzyılda Türkiye*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2008.
- KONGAR**, Emre, *Türkiye Üzerine Araştırmalar*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1996.
- KOYUNCU**, Ahmet, *Kentin Yeni Misafirleri Suriyeliler*, Çizgi Yay., Konya, 2014.
- KÖNİ**, Burhan, “Kriminoloji”, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 11/2, 1956, ss. 76-90.
- MARSHALL**, Gordon, *Sosyoloji Sözlüğü*, Bilim ve Sanat Yay., Ankara, 2005.
- MUŞ**, Ekrem (ed.), *Kriminoloji Suç Teorileri ve Uygulamalar*, Karınca Yay., Ankara, 2016.
- PÍQUERO**, Alex R. (ed.), *The Handbook of Criminological Theory*, Wiley Blackwell, West Sussex, 2016.
- SİPAHİ**, Esra Banu, *Suç Korkusu: Türkiye Kentlerinde Bir Alan Araştırması*, Çizgi Yay., Konya, 2016.
- SLATTERY**, Matrin, *Sosyolojide Temel Fikirler*, Sentez Yay., Bursa, 2010.
- SOKULLU-AKINCI**, Füsün, *Kriminoloji*, Beta Basım Yayım, İstanbul, 2002.
- SOYASLAN**, Doğan, *Kriminoloji*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yay., Ankara, 1998.
- TAYLAN**, Hasan H., *Televizyonla Yetişmek: Televizyon Şiddetinin Etkileri Üzerine Bir Araştırma*, Çizgi Yay., Konya, 2011.
- TOĞÇUOĞLU**, Tuba, “Kriminoloji için Disiplin Çağrısı”, *CHKD*, c. 2, S. 1-2, 2014, ss. 241-268
- TOPRAK**, Ufuk, “Çocuk Suçluluğunun Karakteristik ve Yapısal Özellikleri”, *TBB Dergisi*, 2011 (95), 313-330.
- UNICEF**, *Türkiye’de Çocukların Durumu Raporu* 2011
<http://abdigm.meb.gov.tr/projeler/ois/egitim/032.pdf>, (E.T: 29 Mayıs 2019)
- WALLACE**, Ruth A. ve Wolf, Alison, *Çağdaş Sosyoloji Kuramları*, Doğu Batı Yay. Ankara, 2012.